

Document		
Omgevingsregeling		
Conceptregeling definitief		
2.	<p><i>Mbt omgevingsregeling die per 1 jan 2024 van kracht is:</i></p> <p>§ 5.1.2 “Energielabels” uit Omgevingsregeling wordt aangestuurd dat de energielabels opgesteld moeten worden door een BRL9500 gecertificeerd bureau. Maar par 5.1.2 is enkel van toepassing op afdeling 6.4 van BBL, deze afdeling betreft energielabels bij oplevering, verkoop en verhuur beschikbaar moeten zijn. Het gaat hier niet over (voorlopige) labels bij vergunningaanvraag (nieuwbouw).</p> <p>§ 5.1.5 ‘Bijna energieneutrale nieuwbouw’ van Omgevingsregeling gaat vervolgens wel over art 4.149 van BBL (nieuwbouw, vergunningsaanvraag). In dit artikel worden oa. zaken als de grenswaarden BENG-1 t/m 3 voor gebruiksfunctie/woonfuncties benoemd.</p> <p>In § 5.1.5 van de Omgevingsregeling staat in art 5.31a wel benoemd dat de BENG 1 t/m 3 bepaald moeten worden door een BRL gecertificeerd bedrijf. Maar er staat, anders dan in § 5.1.2 niet benoemd dat er (voorlopige) energielabels of de energieprestatie van het woongebouw bij RVO geregistreerd moet worden.</p> <p><i>Is de conclusie dat volgens de huidige en nu geldende Omgevingsregeling het registreren van EP-rapporten voor woningen, woongebouwen bij nieuwbouw-bouwaanvragen niet meer vereist is?</i></p>	
3.	<p>Blz 5 ‘De inschatting kosten voor de bijscholing’.</p> <p><i>“Het uurtarief van energieadviseurs volgens het SIRA-rapport Lastenmeting wijziging EP-methode en inijking energielabels uit 2019 is € 54,-.”</i></p> <p>De bijscholing is ook verplicht voor adviseurs die enkel ten behoeve van vergunningaanvragen energieprestatieberekeningen maken. Het uurtarief van de EP-adviseurs werkzaam bij de adviesbureau’s die werken in de grootschalige nieuwbouw is veelal het dubbele van de benoemde € 54,-- per uur. Waarmee de kosten voor het volgen van de opfriscursus dus duidelijk duurder zijn en dit terwijl inhoud van de bijscholingen, veelal gericht op opnames sluit niet aan op hun werkveld.</p>	
	<p>Er wordt in de concept-omgevingsregeling verwezen naar NTA8800:2024. Deze is echter nog niet beschikbaar.</p> <p>Voor een integrale, zorgvuldige en complete reactie op deze consultatie ontvangen wij graag de NTA8800:2024. en de bijlagen</p>	
BRL		
Concept BRL 9500-W 2024		

1.	<ul style="list-style-type: none"> - De paginanummering begint niet op de eerste bladzijde van het document, maar pas op bladzijde 6. 	
2.	<p><u>Blz 2 van het document: Status BRL BRL 9500 W en U zijn per 1 juli 2024 van kracht. Alle certificaathouders moeten binnen 1 jaar na wettelijke aanwijzing (dus 1 juli 2025) over nieuw certificaat beschikken.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - In de eerste helft van 2024 vinden bij bedrijven al jaarlijkse audits plaats, onder de oude BRL. Als deze bedrijven volgend jaar later aan de beurt zijn dan kan het zijn dat dit na 1 juli 2025 pas is. Hoe zal hiermee worden omgegaan? Dit probleem is te voorkomen door de termijn voor een nieuw certificaat pas te laten aflopen op 31 december 2025. 	
3.	<p><u>Pagina 2: Definitie Energieprestatie-rapport</u> Het EP-rapport moet energielabel (letter), netto-wamteraag en TO-juli indicator bevatten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij registratie van een woongebouw met actieve koeling hoeven bij vergunningaanvraag geen berekeningen voor individuele woningen meer te worden gemaakt en dus bevat het EP-rapport dan niet deze gegevens en kan het dus niet voldoen aan de voorwaarden die in deze definitie uit de BRL worden gesteld. 	
4.	<p><u>Pagina 5 Opnamedatum</u> Dit is de datum waarop de gegevens worden opgenomen op basis waarvan de energieprestatie wordt vastgelegd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Als de opname bij een groot gebouw langer dan een dag duurt, welke datum moet dan worden ingevuld? <p>Bij vergunningaanvraag is de opnamedatum gelijk aan registratiedatum.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gelden er termijnen voor hoeveel tijd voor of na de daadwerkelijke datum van aanvraag omgevingsvergunning geregistreerd moet worden? 	
5.	<p><u>Pagina 6: Definitie 'Woongebouw'</u> In de tekst staat "De woningen kunnen zowel een gezamenlijke verkeersruimte, als ieder een eigen toegang aan de straat hebben."</p> <ul style="list-style-type: none"> - De terminologie in de bouwregelgeving is 'gemeenschappelijke' en niet 'gezamenlijke'. 	
6.	<p><u>Pagina 7: Opm 1</u> <u>Opmerking 1:</u> In hoofdstuk 6.4 van het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL) [5] is vastgelegd wanneer er een energielabel beschikbaar moet zijn en welke eisen hieraan worden gesteld. In hoofdstukken 3 en 4 van het BBL zijn de eisen aan de energiezuinigheid voor respectievelijk bestaande bouw en nieuwbouw opgenomen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er wordt in deze tekst verwezen naar hoofdstuk 6 van de BBL m.b.t. wanneer een energielabel beschikbaar moet zijn. Het BBL noemt alleen oplevering, verhuur, verkoop, niet de vergunningsaanvraag. Dit strookt niet met paragraaf 3.1 van de BRL, die aangeeft dat in sommige gevallen ook bij de vergunningsaanvraag een (weliswaar voorlopig) energielabel moet worden vastgesteld. 	
7.	<p><u>Pagina 9: Een na onderste alinea</u></p> <p>Een energieprestatie-rapport voldoet aan de eisen gesteld in deze BRL. Het energieprestatie-rapport levert onder andere de parameters waaraan wettelijke eisen gesteld worden [1] en een energielabel dat voldoet aan het format zoals dat voor het energielabel voor woningen wettelijk is vastgesteld (zie www.rvo.nl).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een energieprestatie-rapport bij vergunningsaanvraag voor een nieuw woongebouw hoeft niet op woningniveau te worden 	

	berekend als er voldoende koeling is of een beperkt risico op oververhitting. In dat geval bevat het energieprestatie-rapport dus geen energielabels en voldoet dus niet aan deze bepaling.	
8.	<p><u>Pagina 15: Tabel en *</u></p> <p>Bij woongebouw met actieve koeling hoeft er van de individuele woningen in het gebouw geen EP-rapport opgesteld te worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uit de BRL wordt niet duidelijk wat in zo'n geval geregistreerd moet worden. Is dat dan het EP-rapport van alleen het gebouw? 	
9.	<p><u>Pagina 11: Vakbekwaamheid</u></p> <p>In de BRL staat "De inzet van personen zonder geldig bewijs van vakbekwaamheid (conform bijlage 2a/2b) is niet toegestaan."</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geldt de term 'inzet van personen' ook voor personen die meelopen met een vakbekwaam persoon tijdens een opname om mee te kijken? - Voor de opleiding van nieuw personeel is het heel waardevol als ervaring kan worden opgedaan met werkzaamheden onder toezicht van een vakbekwaam persoon. Dit is nu niet mogelijk. De opleiding voor vakbekwaamheid zal veel beter 'landen' bij een persoon die al eerder kennis heeft gemaakt met de werkzaamheden die hierbij horen. Wij pleiten ervoor om af te stappen van deze rigide bepaling die dit onmogelijk maakt. - Waarom wordt hier geen onderscheid gemaakt tussen vergunningsaanvraagprojecten en energielabels. In de praktijk zijn bij bureau's die betrokken zijn bij de advieswerkzaamheden in de ontwerpfase van een project medewerkers werkzaam die een bachelor/master opleiding hebben in bouwfysica- of werktuigbouwkunde. Eindcontrole en registreren altijd wel door een persoon met bewijs van vakbekwaamheid. - Wellicht kunnen er ook 'energie-adviseurs in opleiding' worden toegevoegd in de BRL, met eisen voor vakbekwaamheid. 	
10.	<p><u>Pagina 17, paragraaf 4.3.3</u></p> <p>In de tweede alinea staat dat meerekenen is toegestaan bij geometrische wijzigingen met betrekking tot isolatie en geometrische wijziging met betrekking tot de installatie. In de volgend alinea staat "Het is niet toegestaan om wijzigingen aan de thermische schil en/of thermische zone(s) (geometrische wijzigingen van installaties) mee te rekenen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deze twee teksten lijken met elkaar in tegenspraak. In de BRL 9500-U is de tekst anders (de bullets ontbreken) en is er geen interne tegenspraak. 	
11.	<p><u>Pagina 23, paragraaf 6.1</u></p> <p>In de tweede alinea staat: "Van energieprestatie-rapporten die zijn opgesteld voor oplevering of bestaand wordt de helft van de controles achteraf op dossier gecontroleerd, met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur. Tenminste de helft van het aantal controles vindt plaats 'in het werk', met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur".</p> <ul style="list-style-type: none"> - De tekst is onduidelijk, doordat de formulering voor de controles op dossier verschilt van de controles 'in het werk'. Beter zou zijn "Van energieprestatie-rapporten die zijn opgesteld voor oplevering of bestaand wordt bestaat de ene helft uit een controle op dossier, met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur. 	

	<p>De andere helft van de controles vindt plaats 'in het werk', met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er wordt in de tekst niet aangegeven hoe moet worden omgegaan met dossiers van adviseurs die alleen maar berekeningen maken voor de vergunningsaanvraag. Bij deze adviseurs is een controle 'in het werk' niet mogelijk. <p>In de 4e alinea staat: "Ten minste de helft van het aantal controles vindt plaats in het werk (bij oplevering en Bestand). Bij berekeningen voor de vergunningsaanvragen vindt de controle plaats op dossier."</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ook hier is de tekst niet eenduidig, net als bij de 2e alinea. 	
12.	<p><u>Hfdst. 6 en hfs 7: Interne en externe kwaliteitsbewaking</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle aantallen EP-rapporten die intern of extern geaudit moeten worden, de bijbehorende tijdsbestedingen en dergelijke zijn volledig gericht op EP-rapporten van (individuele) woningen of appartementen. Hoe moet hiermee worden omgegaan als voor de vergunningsaanvraag een EP-rapport op gebouwniveau is opgesteld (van een woongebouw met actieve koeling bij vergunningaanvraag)? Telt dan één woongebouw als één EP-rapport? Of wordt het audit-aantal dan toch bepaald op basis van het aantal woningen in het woongebouw? - De audit-aantallen die worden genoemd zijn logisch voor losse afmeldingen per appartement / woning. Bij seriematige nieuwbouw en met name bij nieuwbouw van grote woongebouwen met veel woningen is het logischer om een kleiner aantal steekproeven voor auditering te nemen, omdat er sprake is van heel veel dezelfde woningen. Bij woongebouwen zou een audit op gebouwniveau ook veel zinvoller zijn. 	
	<p><u>Pagina 24, onderste alinea</u></p> <p>In de alinea staat: "De interne auditor dient geheel onafhankelijk te zijn van de functie waarop de audit wordt uitgevoerd."</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het is onduidelijk wat hier wordt bedoeld. Mag de interne auditor helemaal geen werkzaamheden uitvoeren van een vakbekwame energie-adviseur? Dat is immers de functie van de persoon die geaudit wordt. Of wordt bedoeld dat de interne auditor niet zelf betrokken mag zijn bij het project, of dat hij niet één van de maximaal twee vakbekwame adviseurs mag zijn die zijn betrokken bij de berekening? 	
Concept BRL 9500-U 2024		
1.	<p><u>Blz 2 van het document: Status BRL BRL 9500 W en U zijn per 1 juli 2024 van kracht. Alle certificaathouders moeten binnen 1 jaar na wettelijke aanwijzing (dus 1 juli 2025) over nieuw certificaat beschikken.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - In de eerste helft van 2024 vinden bij bedrijven al jaarlijkse audits plaats, onder de oude BRL. Als deze bedrijven volgend jaar later aan de beurt zijn dan kan het zijn dat dit na 1 juli 2025 pas is. Hoe zal hiermee worden omgegaan? Dit probleem is te voorkomen door de termijn voor een nieuw certificaat pas te laten aflopen op 31 december 2025. 	
2.	<p><u>Pagina 7: Definitie Energieprestatie-rapport</u></p>	

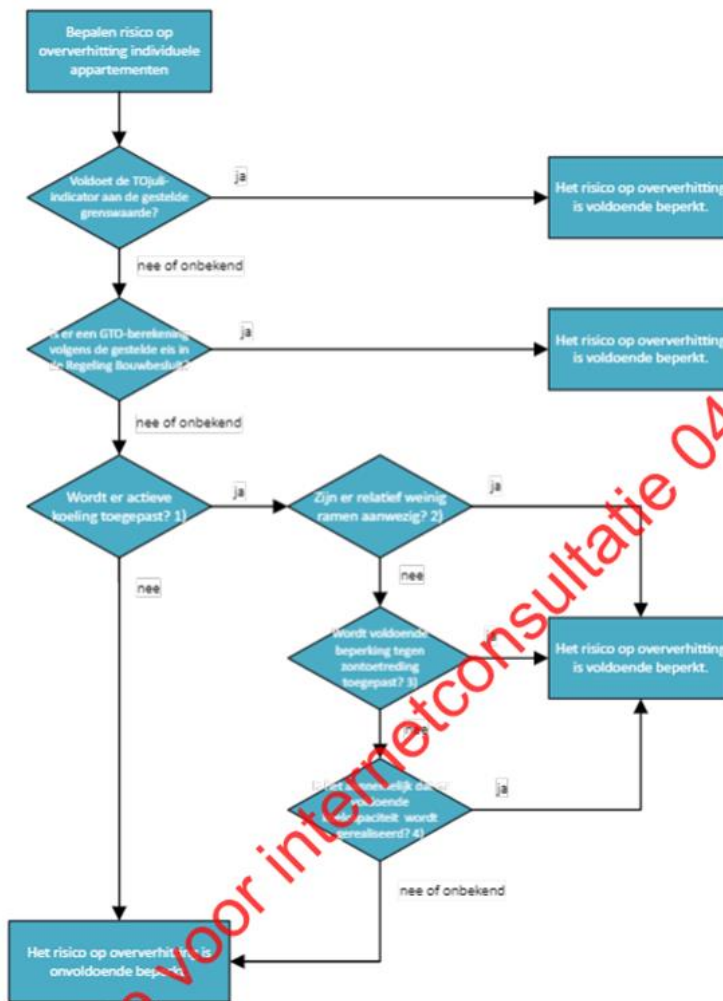
	<ul style="list-style-type: none"> - Hier wordt aangegeven dat in het energieprestatie-rapport ook de netto warmtevraag en TOjuli worden vermeld, maar beide zijn niet van toepassing op utiliteitsbouw. 	
3.	<p><u>Pagina 9 Opnamedatum</u></p> <p>Dit is de datum waarop de gegevens worden opgenomen op basis waarvan de energieprestatie wordt vastgelegd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Als de opname bij een groot gebouw langer dan een dag duurt, welke datum moet dan worden ingevuld? <p>Bij vergunningaanvraag is de opnamedatum gelijk aan registratiedatum.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gelden er termijnen voor hoeveel tijd voor of na de daadwerkelijke datum van aanvraag omgevingsvergunning geregistreerd moet worden? 	
4.	<p><u>Pagina 15: Vakbekwaamheid</u></p> <p>In de BRL staat “De inzet van personen zonder geldig bewijs van vakbekwaamheid (conform bijlage 2a/2b) is niet toegestaan.”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geldt de term ‘inzet van personen’ ook voor personen die meelopen met een vakbekwaam persoon tijdens een opname om mee te kijken? - Voor de opleiding van nieuw personeel is het heel waardevol als ervaring kan worden opgedaan met werkzaamheden onder toezicht van een vakbekwaam persoon. Dit is nu niet mogelijk. De opleiding voor vakbekwaamheid zal veel beter ‘landen’ bij een persoon die al eerder kennis heeft gemaakt met de werkzaamheden die hierbij horen. Wij pleiten ervoor om af te stappen van deze rigide bepaling die dit onmogelijk maakt. - Waarom wordt hier geen onderscheid gemaakt tussen vergunningsaanvraagprojecten en energielabels. In de praktijk zijn bij bureau's die betrokken zijn bij de advieswerkzaamheden in de ontwerpfase van een project medewerkers werkzaam die een bachelor/master opleiding hebben in bouwfysica- of werktuigbouwkunde. Eindcontrole en registreren altijd wel door een persoon met bewijs van vakbekwaamheid. - Wellicht kunnen er ook ‘energie-adviseurs in opleiding’ worden toegevoegd in de BRL, met eisen voor vakbekwaamheid. 	
5.	<p><u>Pagina 26, paragraaf 6.1</u></p> <p>In de tweede alinea staat: “Van energieprestatie-rapporten die zijn opgesteld voor oplevering of bestaand wordt de helft van de controles achteraf op dossier gecontroleerd, met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur. Tenminste de helft van het aantal controles vindt plaats ‘in het werk’, met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur”.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De tekst is onduidelijk, doordat de formulering voor de controles op dossier verschilt van de controles ‘in het werk’. Beter zou zijn “Van energieprestatie-rapporten die zijn opgesteld voor oplevering of bestaand wordt bestaat de ene helft uit een controle op dossier, met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur. De andere helft van de controles vindt plaats ‘in het werk’, met een minimum van één energieprestatie-rapport per adviseur. - Er wordt in de tekst niet aangegeven hoe moet worden omgegaan met dossiers van adviseurs die alleen maar berekeningen maken 	

	<p>voor de vergunningsaanvraag. Bij deze adviseurs is een controle 'in het werk' niet mogelijk.</p> <p>In de 4e alinea staat: "Ten minste de helft van het aantal controles vindt plaats in het werk (bij oplevering en bestaand). Bij berekeningen voor de vergunningsaanvragen vindt de controle plaats op dossier."</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ook hier is de tekst niet eenduidig, net als bij de 2e alinea. 	
	<p><u>Pagina 27, onderste alinea</u></p> <p>In de alinea staat: "De interne auditor dient geheel onafhankelijk te zijn van de functie waarop de audit wordt uitgevoerd."</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het is onduidelijk wat hier wordt bedoeld. Mag de interne auditor helemaal geen werkzaamheden uitvoeren van een vakbekwame energie-adviseur? Dat is immers de functie van de persoon die geaudit wordt. Of wordt bedoeld dat de interne auditor niet zelf betrokken mag zijn bij het project, of dat hij niet één van de maximaal twee vakbekwame adviseurs mag zijn die zijn betrokken bij de berekening? 	
NTA8800		
1.	<p>Het document met het overzicht wijzigingen NTA8800 geeft niet weer op welke manier de wijzigingen in de NTA worden verwerkt. Hierdoor is het niet mogelijk om deze inhoudelijk te beoordelen en van eventueel commentaar te voorzien. Graag vernemen wij of en wanneer de ontwerpversie van de NTA8800:2024 (+ bijlagen) ter consultatie beschikbaar wordt gesteld. Wij zijn namelijk van mening dat de gewijzigde inhoud van de NTA invloed kan hebben op onze opmerkingen op de ISSO en de BRL's die nu voorliggen ter consultatie</p>	
2.		
ISSO		
Wijzigingsdocument ISSO 75.1 2024 V2.0 Vastgesteld ISSO-KG 28.11.2023_BZK		
1.	Pag 9. Zie opmerking 1 bij ISSO 82.1.	
2.	Pag 9. Op Kego is een opmerking opgenomen dat er bij beschikbaarheid van een EMG-verklaring sowieso sprake is van warmtelevering derden, ook al wordt voldaan aan de in de ISSO genoemde voorwaarden voor een collectief systeem. Neem dit dan ook op in de ISSO.	
3.	Pag 13. Tekst over grote technische ruimten (> 500 m2) aangepast. In tekst niet meer duidelijk dat deze per definitie buiten de thermische zone = berekening vallen. Blijft dit elders geborgd?	
4.	Pag 20. 65% regel voor raamdeuren, zie opmerking 2 bij ISSO 82.1	
5.	Pag 21. Een aangrenzende ruimte zonder afgiftesysteem en volledig omsloten door verwarmde ruimten (bijv. volledig in pandige gang) moet nu worden gezien als AVR. Een AVR valt buiten de rekenzone, dus het GBO telt dan niet mee. Dit heeft nadelige effecten voor de BENG-resultaten. De thermische schil van zo'n ruimte hoeft dan uiteraard ook niet	

	meegerekend te worden, maar dat heeft doorgaans minder effect op de BENG resultaten. Nu worden deze ruimtes vaak meegenomen als gemeenschappelijke ruimte binnen de rekenzone (dus GBO en thermische schil wel meegerekend). Ik zou de keuze hiertussen bij de EP-adviseur laten en niet 'eisen' dat een dergelijke ruimte altijd als AVR aangemerkt moet worden.	
6.	Pag 47. Wand- en plafondverwarming vallen nu onder 'overige situaties'. Krijgen deze vormen van afgifte daarmee een slechtere prestatie? Bij koeling zijn ze wel als aanvullende optie te kiezen, waarom wordt daar niet consistent mee omgegaan?	
	Pag 48. Hoogte rekenzone bij indirecte luchtverwarmer, zie opmerking 4 bij ISSO 82.1	
7.	Pag 68/69. "Als er een kwaliteitsverklaring is (voor een tapwatersysteem), moet deze worden gebruikt, mits het toestel binnen opgesteld staat (in een verwarmde of aangrenzende onverwarmde ruimte)". Wil dit zeggen dat de kwaliteitsverklaring niet gebruikt mag worden bij opstelling buiten (of in een onverwarmde ruimte die niet grenst aan de rekenzone)? Zo ja, geldt deze voorwaarde dan alleen voor tapwatersystemen? Wat is dan de bedoeling bij combinatietoestellen die buiten staan: wordt bij verwarming dan wél de kwaliteitsverklaring gebruikt maar niet voor tapwater? Is opstelling 'binnen' een voorwaarde voor het gebruik van kwaliteitsverklaringen? Zo niet, gaat het dan niet wat ver dat de ISSO dit wel eist voor het gebruik ervan?	
8.	Pag 74. Niet-gebouwgebonden verlichting moet nu ook meegeteld worden als deze nodig zijn om het 'noodzakelijk verlichtingsniveau' te realiseren. Waar is het 'noodzakelijk verlichtingsniveau' gedefinieerd en hoe moet je dit bij opname controleren?	
9.	Pag 75. Forfaitaire waarde voor LED-verlichting is nieuw, maar met 12 W/m ² is vrij hoog. In de praktijk komen we bij kantoorfuncties waarden van ca. 5 W/m ² tegen. Bij overige functies soms richting 8-9 W/m ² . *Dit zien wij ook. En waarom zou deze LED-optie alleen toegevoegd worden bij functies kantoor/bijeenkomst/onderwijs e.d. en niet bij de andere functies?	
Wijzigingsdocument ISSO 82.1 2024 V2.0 Vastgesteld ISSO-KG 28.11.2023_BZKp,		
1.	Pag 13. Wijziging/verduidelijking collectieve installatie en externe warmtelevering lost nog steeds het probleem van verschillende beoordeling niet op met een WKO-installatie voor een aantal gebouwen in een project, waarbij de WKO-installatie in één van de gebouwen zit	
2.	Pag 26. De 65% regel voor raamdeuren strookt niet met de omschrijving in de NTA8800 par. 8.2.2.3.1, waar gesproken wordt over enkelvoudig kader en geen percentage glas wordt genoemd. Dit moet met elkaar in lijn worden gebracht.	
3.	Pag 36-37. Nu opgenomen dat voor de basismethode ook zonwering moet worden opgenomen bij situaties zonder koeling. <i>Vraag aan team: weet iemand waar dit vandaan komt? Niet voor TOjuli, want dat is alleen voor de detailmethode. Voor zover bij mij bekend, hebben we nu in BENG2 ook geen straffactor meer voor fictieve koeling.</i>	

4.	Pag 54. Uit de wijziging lijkt het erop dat de keuze voor rekenzone $h < 8$ m of > 8 m alleen voor indirecte luchtverwarming geldt, maar niet voor directe luchtverwarming. Vanwaar dit verschil?	
5.	Pag 80. Opname van leidingdiameter warmtapwater is geschrapt? Wordt dit ook doorgevoerd in de NTA8800 hoofdstuk 13?	
Overig:		
‘aantonen voldoende koeling = NTA 8800 én ISSO’s’		
1.	ISSO 82.1 pag 11-12. Als bij oplevering TOjuli niet voldoet of “risico op oververhitting voldoende beperkt” niet is aangetoond, kun je geen definitief energielabel meer afgeven? Als dat zo is, dan is dit best wel ingrijpend!	
2.	ISSO 82.1 pag. 8-9. Extra toets voor bepalen of actieve koeling voldoende capaciteit heeft. Obv van factor gevelopeningen tov GO ($< 0,2$) of zonwerende maatregelen (alle geveloriëntaties behalve volledig noord). Zou automatisch door de software gedaan moeten worden volgens het schrijven. <i>Constatie, echter gevoel zegt dat de factor van $< 0,2$ of zonwerende maatregelen op alle geveloriëntaties behalve noord in de praktijk alsnog leidt tot het berekenen van alle appartementen afzonderlijk.</i>	
3.	Concept tekst NTA 8000 / bijlage A.A ontbreekt tbv consultatie In de voorstellen zien we aanpassingen rondom de koeling in woningen. Als eerste zouden we op willen merken dat het meest essentiële document in de consultatiestukken (namelijk bijlage AA van de NTA 8800) ontbreekt in de stukken en ook nergens online te vinden is. Zonder dit document is een	

goede reflectie niet te geven.

Afbeelding 3.1 Bepalen risico op oververhitting individuele woningen

Kijkend naar het stroomschema in de ISSO 82.1 valt op dat bij het beoordelen van de kans op oververhitting eerst de relatief grove methode van de TOJuli gehanteerd wordt, daarna de veel gedetailleerdere GTO methode gehanteerd kan worden en vervolgens bij actieve koeling naar een methode wordt verwezen in bijlage AA van de NTA, die vermoedelijk, vanwege de toegankelijkheid, minder verfijnd is dan een GTO berekening. Zoals al gesteld. Dit is niet te beoordelen dus of op dit punt er een verbetering of verslechtering optreed is onbekend.

Ten aanzien van de benadering mbt de ramen versus het vloeroppervlak hebben we wat testjes uitgevoerd op drie lopende projecten van ons. Bij een dergelijke benadering valt op dat gekozen is om een verhouding tussen Araam (of Aglas?) versus Avloer te hanteren. Uit de voorbeelden blijkt dat met name bij kleinere woningen (appartementen) deze verhouding scheef loopt. We hebben ook gekeken naar de verhouding Araam / Agevel. Vaak een indicator die veel zegt over de andere BENG indicatoren en ook bij daglicht een rol speelt. We zien dan dat om aan de parameter te voldoen het glaspercentage in de gevel onder de 40% daalt. En in sommige gevallen naar een onrealistische 30%. Onrealistisch omdat dit strijdig is met de

	<p>steeds strenger wordende daglichteisen in woningen. Nog even los van het gegeven dat architecten en opdrachtgevers juist vaak steeds meer glas willen in woningen.</p> <p>Vervolgens wordt ingezet op zonwering. In de gestapelde bouw is buitenzonwering een no-go. Deels ingegeven vanuit kosten, maar vooral vanuit beheer (windschade, onderhoudskosten, bedienbaarheid). Zonwerend glas is wel een mogelijkheid waarbij een G-waarde van ten minst 0,3 de ondergrens is om te zorgen dat de LTA-waarde van het glas voldoende hoog blijft. We willen immers geen getint glas. Dit lijkt wel haalbaar mits het op alle gevels wordt toegepast. Vaak is dat op de noordgevel niet zo.</p> <p>Het verzoek is dan ook om de bijlage AA van de NTA aan te bieden ter consultatie</p>	
	<p>Casco u-bouw nog steeds niet opgenomen in de ISSO. Zie ook KEGO antwoord van 9 december 2023. Waarom wordt dit niet opgenomen in de ISSO?</p>	

Betrokken bureau's

1. Cauberg Huygen Liselotte Apon liselotte.apon@cauberg Huygen.nl
2. Nelissen: Roeland van Witzenburg | [nelissen@ingenieursbureau](mailto:nelissen@ingenieursbureau.nl)
<r.vanwitzenburg@nelissenbv.nl>;
3. Hiensch Jan Sier <j.sier@hiensch.nl>;
4. Visietech Johan Koekkoek <koekkoek@visietech.nl>;
5. [Drietechnology](http://drietechnology.com) jve@drietechnology.com;
6. Traject Linda van de Kruijs | [TRAJECT <LvandeKruijs@traject.com>](mailto:LvandeKruijs@traject.com);
7. RHDHV Mike van Osta <Mike.van.Osta@rhdhv.com>;
8. Techniplan Jelle de Graaf <jelle.de.graaf@techniplan.nl>;
Eeke Oudijk <eeke.oudijk@techniplan.nl>;
9. ABT Kitty Huijbers <k.huijbers@abt.eu>;
10. Huygen Ed Vonk <e.vonk@huygen.net>;
11. LBPSight Yip To <Y.To@lbpsight.nl>;
12. ARUP Filique Nijenmanting <filique.nijenmanting@arup.com>;
Loris van der Voort <Loris.van-der-Voort@arup.com>;
13. Nieman Gerton Starink <G.Starink@nieman.nl>; A.Kruithof@nieman.nl
14. Peutz Marco van Beek <m.vanbeek@peutz.nl>; j.eijsackers@peutz.nl;
15. DGMR Mieke Timmerman | [DGMR <MTI@dgmr.nl>](mailto:MTI@dgmr.nl);
16. DWA Stefan Hulsbosch <stefan.hulsbosch@dwa.nl>;
17. [WitteveenBos](http://witteveenbos.com) dirk-jan.medendorp@witteveenbos.com;
18. Buro Bouwfysica Jos Reijnierse <reijnierse@burobouwfysica.nl>;
<pieplenbosch@burobouwfysica.nl>;
19. Huisman@VanMuijen Danny Eijkemans deijkemans@hvm.nl
20. [WSP](http://wsp.com) Lars.kraakman@wsp.com;